

Περιεχόμενα

Η διεύρυνση του πεδίου της αρχιτεκτονικής στον 20ό αιώνα

- 18 Δύο ιστορικές τομές
- 20 Ο χορός των ηγεμονιών
- 21 Η συνέχεια των τύπων
- 21 Ιστορικοί και αρχιτέκτονες: τα όρια μιας καταγραφής

1

Η χρυσή εποχή του χάλυβα

- 24 Το στυλ, ένα ζήτημα αλήθειας
- 26 Η αυτοκρατορία της Σχολής των Beaux-Arts
- 27 Τα προγράμματα εκσυγχρονισμού
- 28 Οι συντελεστές της διεθνοποίησης

2

Σε αναζήτηση της μοντέρνας μορφής

- 30 Προς μια «Νέα Τέχνη», από το Παρίσι ως τη Βιέννη και το Βερολίνο
- 33 Η Μεγάλη Βρετανία μετά το Arts and Crafts
- 36 Το Art nouveau και ο άξονας Παρίσι-Νανσύ
- 37 Από το ιταλικό "Floreale" στο ρωσικό «Μοντέρνο»
- 40 Καταλανική αναγέννηση και υπερβολή

3

Οικιακή ανανέωση και τεκτονική έκφραση

- 42 Η βρετανική επικράτηση
- 43 Η αναθεώρηση της κατοικίας
- 44 Για την ενότητα του αστικού τοπίου
- 46 Η έλευση του οπλισμένου σκυροδέματος
- 50 Μπετόν και εθνικισμός

4

Αμερικανικές ανακαλύψεις

- 52 Το Σικάγο σε άσπρο μαύρο
- 55 Οι επινοήσεις του Sullivan
- 57 Ο Frank Lloyd Wright και η αρχιτεκτονική του Prairie
- 60 Ο Wright και η Ευρώπη
- 61 Ο ουρανοξύστης μεταναστεύει προς τη Νέα Υόρκη

5

Η πρόκληση των μητροπόλεων

- 64 Αστική έκρηξη
- 65 Η πολεοδομική σχεδίαση ως εργαλείο
- 66 Πλατεία και μνημείο
- 69 Το ειδύλλιο με την κηπούπολη
- 71 Το zoning, από τις αποικίες στις μεγαλουπόλεις της Ευρώπης

6

Νέα παραγωγή, νέα αισθητική

- 74 Το πρότυπο της AEG στο Βερολίνο
- 76 Το εργοστάσιο ως έμπνευση
- 78 Η Deutscher Werkbund
- 80 Η φουτουριστική εκμχάνιση

7

Σε αναζήτηση γλωσσικού ιδιώματος: από τους κλασικισμούς στον κυβισμό

- 82 Αγγλο-αμερικανικοί κλασικισμοί
- 84 Γερμανικές νοσταλγίες
- 86 Ο Adolf Loos και το δέλεαρ της «δυτικής κουλτούρας»
- 88 Ο Berlage και το ζήτημα των αναλογιών
- 90 Κυβισμοί και κυβιστικά προβλήματα

8**Πόλεμος και ειρήνη**

- 92 Μια τριπλή κινητοποίηση
- 93 Η διάδοση του τείλορισμού
- 94 Μνημονεύοντας και αποκαθιστώντας
- 96 Χαρακτηριστικά της μεταπολεμικής περιόδου
- 96 Νέοι αρχιτέκτονες, μεταξύ επιστήμης και προπαγάνδας

9**Οι εξπρεσιονισμοί στη Γερμανία της Βαϊμάρης και στις Κάτω Χώρες**

- 98 Το Arbeitstrat für Kunst
- 100 Ο δυναμισμός στην αρχιτεκτονική
- 102 Ένας χανσεατικός εξπρεσιονισμός
- 103 Ο De Klerk και η σχολή του Άμστερνταμ

10**Επάνοδος στην τάξη και μηχανοκρατία στο Παρίσι**

- 106 Πουρισμός και πολεοδομία
- 108 Ο Le Corbusier και το σύγχρονο σπίτι
- 109 Καράβια στο Παρίσι και στη Γενεύη
- 110 Ο Perret και το «υπέρτατο κέλυφος»
- 111 Παρίσι και Art déco
- 112 Mallet-Stevens ή το κομψό μοντέρνο
- 113 Γαλλικός μοντερνισμός

11**Dada, De Stijl και Mies van der Rohe: από την ανατροπή στον ελεμενταρισμό**

- 118 Η έκρηξη dada
- 118 Οι νέες μορφές του De Stijl
- 124 Οι προτάσεις του Van Doesburg
- 124 Oud και Rietveld, από το έπιπλο στην κατοικία
- 126 Οι θεωρητικές προτάσεις του Mies van der Rohe

12**Αλλαγές στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση**

- 130 Η Beaux-Arts και οι εναλλακτικές
- 131 Το Bauhaus της Βαϊμάρης
- 132 Το Bauhaus στο Dessau και στο Βερολίνο
- 133 Τα Vkhutemas στη Μόσχα
- 134 Καινοτόμες σχολές ανά τον κόσμο

13**Αρχιτεκτονική και επανάσταση στη Ρωσία**

- 136 Το σοκ της επανάστασης
- 138 Ένα επανιδρυμένο επάγγελμα
- 140 Οι «κοινωνικοί πυκνωτές»
- 143 Πολεμικές και αντιπαλότητες
- 144 Ο διαγωνισμός για το μέγαρο των Σοβιέτ

14**Η αρχιτεκτονική της κοινωνικής μεταρρύθμισης**

- 147 Εκσυγχρονίζοντας τις πόλεις
- 147 Η κόκκινη Βιέννη
- 150 Η νέα Φρανκφούρτη
- 152 Τα οικιστικά σύνολα του Taut στο Βερολίνο
- 153 Τα προάστια στη Γαλλία
- 153 Υπερπόντιες απηχήσεις
- 155 Εξοπλίζοντας την περιφέρεια των πόλεων

15**Δίκτυα και θεάματα της διεθνοποίησης**

- 158 Τα σκηνικά των περιοδικών
- 159 Υποδειγματικές πόλεις και εκθέσεις σε πραγματική κλίμακα
- 161 Η μοντέρνα αρχιτεκτονική στο μουσείο
- 162 Τα διεθνή συνέδρια μοντέρνας αρχιτεκτονικής (CIAM)
- 164 Δίκτυα επιρροής και ιστορικές αφηγήσεις

16**Φουτουρισμός και ρασιοναλισμός στη φασιστική Ιταλία**

- 166 Ένας δεύτερος φουτουρισμός
- 166 Ο Muzio και το Novecento
- 169 Φασισμός και ρασιοναλισμός
- 170 Οι γεωμετρίες του Terragni
- 173 Μια αμφιλεγόμενη «μεσογειαικότητα»
- 174 Νέα εδάφη

17**Το ευρύ φάσμα του ακαδημαϊσμού και της παράδοσης**

- 178 Ο έκδηλος κλασικισμός
- 180 Ο μοντέρνος κλασικισμός
- 182 Εμμονή της παραδοσιοκρατίας και αυτοκριτική του μοντέρνου
- 183 Οπορτουρισμός χωρίς όρια
- 183 Μια ενίοτε ειρηνική συνύπαρξη

18**Βορειοαμερικανικές νεωτερικότητες**

- 188 Η επάνοδος του Frank Lloyd Wright
- 192 Το γόνιμο έδαφος του Los Άντζελες
- 195 Η ανάκαμψη του ουρανοξύστη
- 197 Τα βιομηχανικά προϊόντα μεταξύ εργοστασίου και αγοράς
- 198 Οι κοινωνικές κατοικίες του New Deal και η ευρωπαϊκή μετανάστευση

19**Φονξιοναλισμοί και αισθητικές της μηχανοκρατίας**

- 201 Ο τείλορισμός και η αρχιτεκτονική
- 202 Από την εργονομία στις τυποποιήσεις μεγεθών
- 203 Ο ποιητικός φονξιοναλισμός του Chareau και του Nelson
- 205 Ο δυναμικός φονξιοναλισμός στη Γαλλία και τις ΗΠΑ

20**Το μοντέρνο κατακτά τον κόσμο**

- 208 Η υποχώρηση των βρετανικών επιφυλάξεων
- 210 Μοντέρνοι στη βόρειο Ευρώπη
- 213 Το μοντέρνο ως εθνικό έμβλημα της Τσεχοσλοβακίας
- 216 Οι μοντέρνοι σε Ουγγαρία και Πολωνία
- 218 Βαλκανικές φυσιογνωμίες
- 219 Εκμοντερνισμός της Ιβηρικής
- 220 Οι ιαπωνικές αναζητήσεις
- 222 Βραζιλιάνικες καμπύλες

21**Αποικιοκρατικές εμπειρίες και νέοι εθνικισμοί**

- 226 Από το «νεο-μαυριτανικό» στο μοντέρνο της Βόρειας Αφρικής
- 229 Από τη Μέση Ανατολή στην Αφρική
- 230 Ιταλικές πόλεις γύρω από τη Μεσόγειο
- 231 Εκμοντερνισμός στην Τουρκία και στο Ιράν
- 233 Κινέζικος πλουραλισμός
- 233 Ηγεμονία του μοντέρνου στην Παλαιστίνη

22**Αρχιτεκτονικές ενός ολικού πολέμου**

- 236 Το μέτωπο και τα μετόπισθεν
- 236 Ακραίες κλίμακες
- 238 Η παθητική αντίσταση
- 239 Κατασκευαστικές τεχνικές και τεχνικές καταστροφής

- 241 Κινητικότητα και ευελιξία
- 241 Αρχιτεκτονικές της κατοχής
- 242 Οραματισμοί του μεταπολεμικού κόσμου
- 243 Ειρηνικές μεταστροφές
- 244 Μνήμη και μνημεία

23**Μεταξύ tabula rasa και horror vacui: ανοικοδόμηση και αναγέννηση**

- 246 Μεταπολεμικός αμερικανισμός
- 247 Αποκατάσταση ή ριζικός εκμοντερνισμός;
- 249 Το μοντέλο της «μονάδας γειτονιάς»
- 250 Οι οπαδοί της παράδοσης επί τω έργω
- 250 Ένα βρετανικό μοντέλο;
- 252 Γερμανικές αντιπαραθέσεις
- 255 Θρίαμβος του μοντέρνου;

24**Η μοιραία κρίση του μοντέρνου κινήματος και οι εναλλακτικές**

- 256 Το φεστιβάλ της Βρετανίας
- 257 Ιταλικό νεορεαλισμό
- 258 Ο πλανήτης Βραζιλία
- 261 Κατοικία και καινοτομία στη Βόρεια Αφρική
- 263 Αναταράξεις στα CIAM
- 264 Το τέλος των CIAM

25**Ανανέωση κι επανεμφάνιση του Le Corbusier**

- 266 Η Unité d'habitation
- 268 Περί μεγάρων και κατοικιών
- 268 Η έκκληση της Ronchamp
- 269 Περιπέτειες στην Ινδία
- 270 Επιπόνηση και ενδοσκοπήση
- 271 Κορμπυζιανοί μανιερισμοί
- 274 Αγγλοαμερικανικός μπρουταλισμός
- 275 Η εποποιία της Μπραζιλία

26**Οι μορφές της αμερικανικής ηγεμονίας**

- 278 Η δεύτερη περίοδος του ουρανοξύστη
- 279 Mies, ο Αμερικανός
- 282 Η τελευταία επιστροφή του Wright
- 283 Αναζητήσεις στη δυτική ακτή
- 285 Gropius και Breuer: η αφομοίωση του Bauhaus
- 287 Ο λυρισμός του Saarinen και τα άγχη του Johnson
- 288 Η μοναξιά του Louis Kahn
- 290 Από τον πειραματισμό στο εμπόριο

27**Περιστολή και εξάπλωση
του μοντέρνου γλωσσικού ιδιώματος**

- 292 Οι επτά αδελφές στη Μόσχα
- 293 Η εξαγωγή σοσιαλιστικού ρεαλισμού
- 294 Η χρουστοφική κριτική
- 295 Η κεντρική θέση του Aalto
- 298 Νέα ενέργεια στην Ιαπωνία
- 299 Λατινοαμερικανισμοί
- 302 Αρχιπέλαγος καινοτομίας

28**Προς νέες ουτοπίες**

- 307 Ιταλία: κριτική συνέχεια
- 308 Ανεξάρτητοι από κοινού
- 310 Η τεχνολογία, μεταξύ ηθικής και θεάματος
- 311 Ιπτάμενες πόλεις της απροσδιοριστίας
- 312 Ο μεταβολισμός στην Ιαπωνία
- 314 Οι μεγαδομές και η παγκόσμια αναστάτωση
- 316 Η τεχνολογία και οι αντιδράσεις

29**Η εναλλακτική αρχιτεκτονική,
μεταξύ ελιτισμού και λαϊκισμού**

- 318 Έρευνα και τεχνοκρατία
- 319 Η κριτική του Venturi
- 321 Οι Γκρίζοι και οι Λευκοί
- 324 Από τον φονξιοναλισμό στο *advocacy planning*

30**Μετά το 1968: αρχιτεκτονική της πόλης**

- 326 1968, *annus mirabilis* (θαυματουργή χρονιά)
- 327 Τα προάστια σε πρώτο πλάνο
- 328 Η μορφή της πόλης
- 330 Οι κάτοικοι επικεφαλής

31**Η μεταμοντέρνα εποχή**

- 332 Μεταξύ νοσταλγίας και παιχνιδιού
- 333 Το «τέλος των αναστολών»
- 334 Μορφές μιας ανακτημένης αστικότητας
- 337 Η αμερικανική στροφή στο μεταμοντέρνο
- 338 Το αβέβαιο μέτωπο του μεταμοντέρνου
- 340 Η πόλη, σύνθεση ή κολάζ;

32**Από τον κριτικό τοπικισμό
στον κριτικό διεθνισμό**

- 342 Ο Scarpa ή η εκ νέου ανακάλυψη της τεχνικής
- 344 Η ποιητική δύναμη του Siza
- 345 Συλλογικό έργο στο Ticino
- 347 Ο Moneo και τα ιβηρικά εδάφη
- 349 Η Ευρώπη ως πεδίο εμπειριών
- 350 Αναζητήσεις στη Νότιο Ασία
- 351 Λατινοαμερικανικές προσωπικότητες
- 351 Ένας κριτικός διεθνισμός

33**Η νεο-φουτουριστική αισιοδοξία
του high-tech**

- 354 Ο κανόνας του Centre Beaubourg
- 355 Η σύνθεση κατά τον Richard Rogers
- 356 Ο πειραματισμός κατά τον Renzo Piano
- 357 Η δομή κατά τον Norman Foster
- 359 Αρχιτέκτονες και μηχανικοί
- 361 Νέες γεωμετρίες

34**Στα σύνορα της αρχιτεκτονικής**

- 364 Ο Gehry και ο πειρασμός της τέχνης
- 368 Ο Koolhaas και ο φανταστικός ρεαλισμός
- 369 Ο Nouvel και η ανάκτηση του μυστηριακού
- 370 Οι Herzog και de Meuron και η αρχή της συλλογής
- 372 Αποδομιστές και ορθολογιστές
- 375 Κατακερματισμός και ποίηση στην Ιαπωνία

35**Προοπτικές**

- 382 Στρατηγικές γεωγραφίες
- 382 Η μετεξέλιξη των υλικών
- 383 Βιώσιμα οικοδομήματα
- 383 Η αναγεννώμενη αλλά και απειλούμενη πόλη
- 384 Ο ορίζοντας του τοπίου
- 384 Υπερμοντέρνα ΜΜΕ
- 385 Εμμένουσες κοινωνικές προσδοκίες
- 386 Σημειώσεις
- 404 Βιβλιογραφία
- 417 Ευρετήριο
- 424 Ευχαριστίες και πηγές εικόνων